

DE VONDELING

door G. M. v/d Sluis

de Sluis

DE VONDELING

G. M. v. d. Sluis

De vondeling

N.V. Uitgeverij „De Banier” - Utrecht

Hoofdstuk 1. WAT MOET IK DOEN?

Het is in het eind van oktober. Guur en koud jaagt de herfstwind door de bijna kale bomen. De schemering ligt uitgespreid over het dal. Midden in dat dal ligt een klein dorpje, waarvan de huisjes weg gaan schuilen in de duisternis van de avond.

Het is stil in het dal, de bewoners hebben iets vroeger dan anders hun arbeid gestaakt. Want het is woensdag, en dan is er avondkerk in het dal. Er is maar één kerk in het dal, en ook maar één leraar, maar dan zulk een dominee, die zelf van de Heere geroepen en onderwezen was, en zijn hoorders geen stenen voor brood gaf. We zullen in het vervolg van dit verhaal nog wel meer kennis maken met deze leraar.

Wie van de dalbewoners maar enigszins kon, woonde de weekdiensten van hun geliefde leraar bij. Hij was nog een getrouwe wachter op Sions muren.

Zo zien we de dalbewoners, koude en wind trotserend, opgaan naar het eenvoudige bedehuis. Nadat de laatste kerkganger binnen is, sluit de koster de deur en tempert het licht in het portaal.

Wacht, daar komt nog een kerkganger aan, of niet? Het is schijnbaar geen kerkganger, want die persoon doet zó geheimzinnig, hij sluipt als het ware om de kerk heen. Door het licht dat door de kerkramen schijnt, zien we dat het een arme vrouw is. Met versleten kleren aan loopt ze zo maar op pantoffels, en in een grote omslagdoek schijnt ze iets te dragen. Neen, dat is geen kerkganger, het is een vrouw die voortgedreven wordt door moedeloosheid en de wanhoop nabij is.

„Wat moet ik doen, o wat moet ik toch doen,” herhaalt zij op een wanhopige toon. Ze zag nergens een uitweg meer, en de weg naar boven . . . die kende zij niet.

„Liever kom ik zelf van koude en honger om, dan dat ik mijn kleine, lieve Karel van honger zie sterven.”

Zij sloeg de doek een weinig terug, en nu zag ze hem. Blauwe oogjes in een heel klein lief gezichtje zagen haar aan.

„O mijn lieveling, kijk mij niet zo aan,” kreet zij met een zucht. Maar het kindje wist van geen koude, wist van geen smart en verdriet.

Moedeloos zit de vrouw daar neder op een grafzerk, bij de kerk. Zij hoort het orgel spelen, want de dienst is begonnen, het vriendelijke licht schijnt naar buiten, maar . . . dat alles is niet voor haar, het is bij haar pikdonker, van binnen en van buiten.

Wat moet ze daar toch doen op die donkere avond, ze weet het zelf niet, en daarom was het gedurig hetzelfde gekreun: „Wat moet ik toch doen.”

Na enige tijd diep in gedachten verzonken zijnde, veert zij in eens op, en zegt bij zich zelf: „Ja . . . ja, als ik dat eens deed, want mensen die naar de kerk gaan, zijn zo slecht niet dat ze het kind zouden verstoten. In elk geval zullen ze het kind niet van gebrek laten omkomen.”

De gedachte is nauwelijks bij haar op gekomen, of ze heeft ze reeds uitgevoerd. Heel voorzichtig sluipt zij naar het portaal van de kerk, doet de deur zachtjes open, en voorzichtig legt zij daar haar kind neer op de dorpel van het huis des Heeren. Niemand heeft iets gezien of gemerkt. Niemand? Maar de Heere ziet alles, ook al is het pikdonker!

Na een kwartier is er niets meer van de vrouw te zien, ze is verdwenen in de duisternis van de avond, ver van de plaats waar zij de band des bloeds met haar kind had doorgescheurd.

Hoofdstuk 2. IN DE KERK

Maar hoe is het in de kerk? Daar heeft vanzelf niemand iets van het gebeurde gemerkt. Het is stil in de kerk, slechts de stem van de prediker klinkt. Jaren aaneen heeft hij deze gemeente in het dal geleid. Velen, die nu grote mensen zijn, had hij als kind gedoopt, velen had hij belijdenis afgenomen, velen getrouwd, maar . . . ook bij velen van zijn gemeente had hij aan hun graf gestaan.

Het was zijn gewoonte om in de doordeweekse diensten vervolgstoffen te behandelen, ook wel Bijbellezingen genoemd. Deze avond was aan de beurt Genesis 39. Hij mocht met zeer veel opening spreken, voornamelijk toen hij kwam bij het tweede vers waar staat: „Doch de Heere was met Jozef, en wendde Zijn goedertierenheid tot hem.” Jozef was een vreemdeling in een vreemd land, schijnbaar had hij alles tegen, smadelijk werd hij door zijn broeders verkocht en als slaaf naar Egypte gebracht. Hij zeide: „Geliefde gemeente, al zouden we heel de wereld tegen krijgen, en we werden van alles verlaten, en van een ieder verstoten, vroom en onvroom, dan is dit de enige troost in leven en sterven, wat de mond der waarheid hier van Jozef getuigt: En de Heere was met Jozef en wendde Zijn goedertierenheid tot hem.”

Wat was die dominee toch wonderlijk gesteld die avond, wat ging er toch allemaal bij die man om? Was het soms een voorbereiding voor hetgeen hem te wachten stond?

De tussenzang werd gezongen uit Psalm 34 het vierde vers.

Des Heeren engel schaaft
een onverwinb're hemelwacht
rondom hem, die Gods wil betracht:
dus is hij wel bewaard.

Daarna volgt de toepassing, en na een kwartier is de preek geëindigd. Nu was er in die kerk geen consistoriekamer, zoals in andere kerken wel het geval is. De dominee woonde vlak bij de

kerk, en omdat hij zo'n groot huis had, had hij een grote kamer afgescheiden en die als consistoriekamer ingericht. Ze behoefden nu maar even de tuin door te lopen en dan waren ze in de consistoriekamer.

Eerst ging de dominee met de kerkraad het pad door, waar de hoorders eerbiedig in de bank stonden te wachten. Zo naderde hij met de ouderlingen en diakenen het kerkportaal. Op een paar schreden afstand ziet hij iets op de drempel liggen, doch bij het matte licht kan hij nog niet onderscheiden wat of het is.

Doch naderbij gekomen staat hij verbaasd stil, want . . . hoorde hij daar niets? . . . Ja, er beweegt zich iets in die wollen doek, en een zachte kreet dringt door tot zijn oor. Zeer verschrikt tilt de dominee het pakje van de grond. Hij slaat de doek open en toont aan de verwonderde kerkeraad een . . . kindje, een jongen, niet ouder dan enige maanden.

En in zijn oude armen draagt hij het kindje de tuin door naar de consistoriekamer.

Hoofdstuk 3. MET BLIJDSCHAP ONTVANGEN

Daar staat nu de kerkeraad in de consistoriekamer rondom de lange tafel, waarop de kleine vondeling ligt. Ze zijn in allerlei gissingen verdiept, en overwegen ernstig wat of er nu gedaan moet worden. Allereerst moet de politie van het gebeurde in kennis worden gesteld, want degene, die het kind te vondeling heeft gelegd, moet zo mogelijk worden opgespoord. Dat is allemaal wel duidelijk, maar . . . de hulpbehoevende toestand waar het kind in verkeert, vereist ook onmiddellijke zorg. En wie zal dat op zich nemen? De dominee zelf is een oud man, wiens vrouw reeds jaren geleden is overleden. Nu woont hij met een bejaarde huishoudster, die hij moeilijk met de zorg van een klein kind kan belasten. Boer Hijmans, een diaken, biedt aan het kind mee te nemen. „Ja dominee, ik heb zelf wel zes kinderen, waarvan de jongste niet veel ouder is dan dit kind, maar als mijn vrouw er niets op tegen heeft, neem ik de kleine vondeling voor mijn rekening.” Het oog van de grijze prediker begint te glanzen, en hij legt zijn hand op de hand van boer Hijmans en zegt: „De Meester zegt, zo wie één van zodanige kinderkens zal ontvangen in Mijn Naam, die ontvangt Mij. Broeders, ik was toch zo wonderlijk gesteld onder mijn preken, en ik weet maar niet wat of het is. Doch de Heere was met Jozef en wendde Zijn goedertierenheid tot hem. O, mocht dat nog eens aan dit kind vervuld worden. De Heere ontferme Zich over het verlorene, het verworpenen en het verachte.” Zo neemt boer Hijmans de vondeling mee naar zijn huis. De dominee denkt deze avond nog lang na over de zeer ongewone gebeurtenis die heeft plaats gehad. Van wie zou dan toch dit kindje zijn, zo vraagt hij zich zelf af. Want in het dal kent hij al de mensen van hoofd tot hoofd. Neen, hij kon het niet oplossen, het moet dan wel van een vreemde zijn. Als boer Hijmans naar huis loopt denkt hij, hoe zal dat thuis vallen, en hoe moet ik mijn vrouw nu een beetje voorbereiden. „Vrouw”, zegt hij, „we krijgen vanavond bezoek.”

De vrouw ziet haar man aan, en begrijpt terstond dat er iets bijzonders aan de hand is. „Van wie?” vraagt zij verbaasd.

„Ja, van een Hoge Gast. O vrouw, ik durfde het niet te weigeren, want Hij heeft gezegd, wie zodanig een kindeke ontvangt in Mijnen Naam, die ontvangt Mij. Ik kon niet anders, en ik hoop van harte dat jij er ook zo over denkt.”

En direct daarop legt hij het kindje in de armen van zijn vrouw, en vertelt in één adem wat er die avond na de kerk gebeurd was. Zijn vrouw hoort het verhaal met betraande ogen aan. Nu begrijpt zij waarom haar man zo laat was. „Man,” zegt ze, „ik ontvang het met blijdschap. Wij kunnen en mogen het niet weigeren, want voor Hem was er ook geen plaats in de herberg.”

Hoofdstuk 4. ZIJN NAAM

Alle moeite om te ontdekken wie het kind te vondeling gelegd had, bleek vruchteloos. De dader was niet te vinden. De politie staakte dan ook haar pogingen.

De burgemeester van het daldorp vond het goed, dat het gevonden kind bij boer Hijmans bleef. De dominee en de burgemeester werden voogden, want, als boer Hijmans eens in moeilijkheden kwam, behoren er personen te zijn, die de zorg voor het kind van hem konden overnemen. Zo kwam er dus een einde aan deze zaak, en iedereen vond goed dat het kind bij boer Hijmans bleef.

Wel werd het geval druk besproken in het anders zo stille daldorp. Zo iets hadden ze nog nooit meegemaakt, en toch was het net alsof de kleine vondeling aan hen allen toebehoorde. Maar dat men nu toch niet wist hoe hij heette, en van wie hij was, neen, dat konden ze met zijn allen niet oplossen. Omdat hij op de dorpel van de kerk gevonden was, noemden ze hem maar de kleine dorpelwachter. Dat kon toch eigenlijk niet zo blijven. Het kindje moest toch een naam hebben. Boer Hijmans was de aangewezen persoon om het kindje een naam te geven, want het was in zijn gezin opgenomen.

Maar die wist er ook geen raad mee, en had liever dat de kerkeraad het deed. Verschillende namen werden door hen genoemd, ook Bijbelse, maar geen enkele naam met betrekking op een geval als dit. Eindelijk zei de oudste ouderling, dat ze hem Jozef zouden kunnen noemen. Dat vonden allen goed, en toen kon de leraar zich niet meer goed houden en zeide: „Dit kindje is op mijn hart gebonden, hij is als een Jozef, een vreemdeling in een vreemd land. Mocht aan hem dan ook bevestigd worden gelijk bij Jozef. Maar de Heere was met Jozef, en wendde Zijn goedertierenheid tot hem.” Voortaan zou het kindje Jozef Dorpelwachter heten. Het kindje groeide voorspoedig op. Het was een lief kind, en de dalbewoners waren trots op hem.

„Hoe kan,” zeiden ze dan, „een moeder zich van zo'n lief kindje ontdoen. Ze is de naam van moeder niet waard, en het is te hopen

dat ze de straf voor haar wandaad niet ontkomt.”
Zo groeide dit kind op als een aan allen toebehorende, en in werkelijkheid toch alleenstaande.

Hoofdstuk 5. WAAROM HEET IK ZO?

Jozef was nu zeven jaar geworden. De dag waarop hij gevonden was werd als zijn verjaardag beschouwd. Hij had er nog nooit over gedacht, waarom hij een andere naam had dan de andere kinderen van boer Hijmans. Hij dacht dat het zijn broertjes en zusjes waren. De boer en zijn vrouw noemde hij, vader en moeder, net als de andere kinderen.

Maar hij werd groter. Nu begon hij te beseffen dat hij een andere naam had, en vroeg zich af hoe dat nu kwam.

„Vader”, zei hij op zekere dag, „waarom noemen ze mij toch Dorpelwachter?” Boer Hijmans schrok er van, en wist zo gauw niet wat hij zeggen moest. „O, dat zal ik je later wel eens vertellen mijn jongen.”

„Waarom later, waarom kan u het niet evengoed nu zeggen?”

„Nee, nee, nu niet, een andere keer.” Doch dit onvoldoende antwoord prikkelde zijn nieuwsgierigheid nog méér.

„Op school roepen de jongens ook dikwijls, Kleine Dorpelwachter, en waarom zeggen ze niet Jozef Hijmans?”

Maar de boer gaf geen uitsluitel, hij wilde er eerst eens met zijn vrouw over praten, en daarom stuurde hij Jozef nu met een gemaakte boodschap naar zijn moeder.

Hij wijdde weer al zijn aandacht aan het land, maar, zo dacht hij, als de jongen er nu weer over begint, wát moet ik dan zeggen.

Misschien is het wel beter, dat ik er eens met de dominee over spreek, die heeft beter zijn woorden tot zijn beschikking, en wat de dominee zegt, dat neemt Jozef aan, en dan vraagt hij niet verder. Dus besloot Hijmans om de dominee de knoop te laten doorhakken. Deze was toch óók Jozefs voogd en vriend. Er gingen echter verscheidene weken voorbij, eer de jongen op zijn vraag terug kwam. Het scheen wel of het hem geheel ontgaan was. Ja, het schéén, want de jongen bleef er over piekeren. Boer Hijmans had het geval aan de dominee verteld, en deze had beloofd om met Gods hulp de zaak in het reine te brengen. Geduldig wachten zij nu de juiste tijd af.

Op zekere middag kwam Jozef zeer opgewonden uit school. Huilend stormde hij de kamer in, en riep: „Moeder, zeg dat het niet waar is! De jongens zeggen dat ik een op een stoep gevonden jongen ben, en dat ik daarom Dorpelwachter heet. O moedertje, zeg toch dat het niet waar is.” Er lag zo'n angst in die kinderogen, en zo'n smekende uitdrukking, dat ze toch maar zou zeggen dat het niet waar is. Zijn moeder trachtte hem tot bedaren te brengen, maar steeds was het weer: „Zeg dan toch dat het niet waar is.” „Nee, nee hoor, op de stoep ben je niet gevonden. Wacht maar tot je vader thuis komt, en vertel hem alles maar wat ze van jou zeggen. Stil nu maar en help jij je moedertje maar een beetje, dan komt alles best in orde. Even was hij gerustgesteld, maar in lange nog niet bevredigd.

Hoofdstuk 6. DE DOMINEE ZEGT HET

Twee dagen later bevond Jozef zich in de studeerkamer van de dominee. De grijze leraar zat bij de tafel, en Jozef stond bij zijn knie. De oude man hield zijn hand tussen de zijne, en zo staarde hij het kind aan.

„Mijn lieve jongen,” zo begon hij, „ik moet jou eens wat nader inlichten, opdat je oprecht mag weten hoe alles gebeurd is. Het was op een avond dat ik preekte over Genesis 39:21, vanzelf al jaren geleden. Wat er toen in mij omgegaan is, kan ik thans onder geen woorden brengen. Misschien later nog eens. Toen ik dan stond te preken, was er buiten een heel klein kindje in de koude en in de duisternis. En de Heere waakte over dat kindje dat het niet om zou komen. En de Heere liet dat kindje in Zijn huis brengen. Dat kind had geen vader en geen moeder die voor hem zorgden, maar de Heere zou Zelf voor dat kindje zorgen, en dat heeft Hij tot nog toe wonderlijk gedaan. Nu, en dat jongetje ben . . . jij. En dat was het nu. Begrijp je nu ook, waarom ze je Dorpelwachter noemen? Dat is geen schande hoor lieve jongen De dichter van Psalm 84 verlangde zelfs om een dorpelwachter te mogen wezen in des Heeren huis. Vraag daar maar veel om, Jozef, of de Heere je wil schenken een nieuw hart, dat Hem liefheeft en Hem vreest.”

Jozef verliet de predikant met een verlicht hart. Dat was een geheel nieuwe opvatting van de zaak.

Toch bleef hij er over napeinzen, vooral als hij in bed lag en de slaap niet kon vatten. Hij kon het maar niet oplossen dat zijn vader en moeder, tóch eigenlijk zijn vader en moeder niet waren.

Vijf jaar ging er voorbij, en toen kwam er een grote verandering in Jozefs leven. Het liep boer Hijmans erg tegen in zijn bedrijf. Met meer anderen had hij aanmerkelijke schade en verliezen geleden door hagelbuien en veeziekten. Het ging gaande achteruit, zodat hij de toekomst donker begon in te zien. Eindelijk besloot hij om met zijn gezin naar Canada te gaan. De jongens waren inmiddels groter geworden, en dat kwam daar goed van pas. Het was een zaak van

lang en ernstig beraad geweest, want hoe moest het nu met Jozef? Dat was een probleem apart. Ze hielden allen heel veel van Jozef, en ze hadden hem heel graag meegenomen. Hij had er met de dominee over gesproken, en die was met de burgemeester van mening, dat Jozef hier moest blijven. Maar wat de dominee er in zijn hart mee voor had, liet hij aan niemand blijken. De overige dalbewoners dachten er ook zo over, Jozef behoorde aan hen allen toe. En wie kon nu beter zijn leidsman zijn dan de oude leraar, die zoveel van hem hield?

Zo was de dag aangebroken dat zijn pleegouders vertrokken, en op die dag nam Jozef zijn intrek in de pastorie bij de dominee. Onder veel tranen en smart lieten zij Jozef achter, en met kinderlijke droefheid zag Jozef hen vertrekken. Zij waren toch als een liefhebbende vader en moeder altijd zo goed voor hem geweest. Een nieuwe toekomst lag nu voor hem open.

Hoofdstuk 7. BIJ DE DOMINEE IN HUIS

Jozef heeft weer een geheel nieuw leven aangevangen. Zó uit het drukke gezin van boer Hijmans naar de stille pastorie. Maar zo stil zou het niet blijven. Want, nu werd het leren en nóg eens leren. Daar was de dominee erg voor. Soms dacht Jozef wel eens: waarom moet ik toch zoveel leren? Maar de dominee had daar zijn eigen bedoeling mee. De dominee gaf hem 's avonds bijlessen en in de lange winteravonden zelfs les in Latijn. Het waren echter maar hulpmiddelen, en in de loop der jaren kon dat vanzelf zo niet blijven. En zo brak de tijd aan dat hij naar de grote stad moest, naar het gymnasium. Dat was héél wat voor beiden, maar vooral voor de oude leraar, daar hij zeer goed wist de gevaren en de verleiding waaraan Jozef zou worden bloot gesteld. Hij gevoelde wel dat hij Jozef zelf niet kon bewaren, vandaar dat hij de hulp en bewaring voor Jozef van de Heere mocht afsmeken. Hij had hem zelf weggebracht, en hij zat nu alleen droevig voor zich uit te staren. Het was nu ineens zo stil en eenzaam in huis. Hij kon aan niets ander meer denken als aan Jozef. Het is de Heere bekend, wat een worstelingen die oude leraar had voor zijn jongen. Want, wat hij met zijn gehele hart begeerde, daar merkte hij juist nog niets van. Want we kunnen wel een lieve jongen zijn, maar dan hebben we nog geen nieuw hart, zo dacht hij dan. Maar dan mocht hij weer gelovig pleiten op hetgeen de Heere hem op die bewuste avond had bekend gemaakt. „O Heere”, zuchtte hij dan, „mocht U dat nog eens willen werken in zijn jonge hart, dat hij U mocht liefhebben boven alles, en in waarheid nog eens een . . . Geestelijke Dorpelwachter mocht worden van U.” Hij had Jozef lief als een vader zijn kind. Zijn kind? Wiens kind mocht Jozef toch wel zijn? De sluier die zijn afkomst verborg was nog nooit opgelicht. Niemand wist wie het kind te vondeling had gelegd. Menigmaal rees er een gebed bij hem op, dat het nog eens éénmaal openbaar mocht komen, wie of dat gedaan had.

Hoofdstuk 8. IN DE WOELIGE STAD

Ook voor Jozef was het een hele verandering, zo uit de stille pastorie naar de woelige stad. In het daldorp kende ieder hem en ieder was vriendelijk voor hem. Hier kende niemand hem, en daardoor miste hij ook de liefde en genegenheid van de dalbewoners. Het gezin waarin Jozef in opgenomen is, bestond uit een echtpaar met twee zoons. Die mensen waren wel niet kwaad voor hem, maar toch gevoelde hij, dat hij bij hun eigen jongens achter werd gezet. Gelukkig kon Jozef goed leren. Gelukkig wilde hij ook leren en was hij niet lui. Wat hij miste was liefde en belangstelling, en dat vond hij op school ook niet.

„Hoe heet jij?” vroeg een jongen die naast hem zat.

„Jozef”, antwoordt hij.

„En hoe nog meer?”

„Dorpelwachter.”

„Dorpelwachter, wat is dat nu voor een naam, het zal je te beurt vallen zo te heten zeg.”

„Dorpelwachter betekent zo iets van kerkeknecht of portier.”

„O, dan ben je zeker van een portiersfamilie?”

Jozef geeft maar geen antwoord, en vindt dat het maar beter is om te zwijgen. Neen, makkelijk had die jongen het niet in die woelige stad. En van veel naar huis gaan, daar kon ook niets van komen. Dat kon niet alleen vanwege de afstand, maar ook vanwege de kosten. Er moest zuinig aan gedaan worden. Dus het contact met de pastorie bestond voornamelijk uit schrijven. Maar ook daar in de grote stad staan zijn gedachten niet stil, en gedurig peinst hij over zijn afkomst. Wie zou toch mijn moeder zijn. Zou ze nog wel leven? Wist ik nu maar iets van haar. Een antwoord kreeg hij niet. Een ogenblik twijfelt hij er aan, of hij nog wel van zulk een moeder zou kunnen houden. Een moeder die hem zo wreed behandeld heeft. Er komt een tekst voor zijn aandacht: „Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten?” En dat onmogelijke . . . zijn moeder heeft het kunnen doen. Maar dan wat daarop volgde: „Ofschoon deze vergat, zo zal

Ik u toch niet vergeten."

En dat is gebleken uit de verdere gangen die de Heere met deze jongen gehouden heeft. Want, wat die oude leraar zo vurig begeerd had, stond nu te gebeuren. En al was het dan niet onder zijn bediening, het was dan toch een levend antwoord op het bidden en smeken van zijn oude vriend. We kunnen hier heel de bekering van die jongen nu niet verhalen, dat zou een verhaal apart worden. Daar moet maar op gelet worden. Het kwam uit de vruchten wel openbaar dat de Heere in zijn hart werkte. Zelf durfde hij het niet zo vlug aan de dominee te schrijven, neen hij was veel te bang voor zijn eigen licht, vooral omdat hij zo zuiver onder de waarheid was opgebracht. Maar een gebeurtenis op een zondagmorgen gaf daartoe de doorslag.

Al was het dan een eind lopen, toch had hij het er gaarne voor over om nog onder de zuivere bediening te mogen opgaan. Zo was hij deze morgen weer in de kerk, en een heel bekend vers werd opgegeven om te zingen. Hoe vele malen had hij dit vers reeds gezongen, maar . . . nog nooit zoals deze morgen. Het was uit Psalm 84:

'k Waar liever in mijns Bondsgod woning
een Dorpelwachter, dan gewend
aan d'ijdele vreugd in's bozen tent.

Toen was het eens een keer wáár in zijn ziel, want de Geest zong het in zijn hart. En toen las die vreemde dominee de tekst, en wel Psalm 84:11.

Want één dag in Uwe voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid.

En daaronder kreeg hij te geloven dat hij eenmaal nog zou staan als een geestelijke dorpelwachter.

In een zeer lange brief stortte hij zijn gehele hart uit voor zijn oude vriend, zijn veelvuldige strijd, maar ook wat de Heere hem

geschonken had. Waar zijn oude vriend zo lang naar uit had gezien, dat mocht hij nu vernemen. Is het een wonder dat de oude leraar door zijn tranen niet verder kon lezen, maar op zijn knieën neerzeeg en uitriep: „Dit is van de Heere geschied en het is wonderlijk in onze ogen.” Zijn gebeden en zijn worstelingen waren dus niet tevergeefs geweest. „De jongen is op de goede weg”, zei hij zacht.

Hoofdstuk 9. WIE IS ESTHER?

We verlaten thans Jozef in zijn nieuwe omgeving, en begeven ons naar een ander gedeelte van dezelfde stad.

In één van de achterbuurten treden we een huisje binnen. We treffen daar een oude vrouw aan, die mopperend rond de tafel loopt. De koffie is al een half uur gezet, maar degene die verwacht wordt blijft weg. Het oude vrouwtje wordt ongeduldig, en hardop zegt ze: „Wat is die Esther weer laat vanavond, waar blijft zo'n mens nu toch, ze heeft het geloof ik niet zo makkelijk voor zich zelf, maar dan behoeft ze mij toch niet lang te laten wachten.” De woorden zijn er amper uit of de deur gaat open en er komt een vrouw binnen. Wanneer we haar goed opnemen, dan is het haar aan te zien dat het stempel van lijden en smart haar drukt. Diep ingezonken ogen getuigen van slapeloze nachten en hete tranen.

Wat scheelt die vrouw dan?

„Waar blijf je toch Esther, het lijkt nergens naar om zo'n oud mens te laten wachten. Loop je weer te tobben? Ik zie het al, het is weer hetzelfde liedje als altijd. Blijheid en dankbaarheid is er niet meer bij, bij jou. Ga dan het kind opzoeken als het nog leeft, en eis het terug.”

Een tere snaar werd bij haar aangeraakt, en schier wanhopig gaat ze er tegen in. „Hoe kan je dat nu toch zeggen, je weet evengoed dat, als ik dat deed, zo iets gelijk zou staan met mijzelf uit te leveren aan de politie, en dan was ik weer van hem gescheiden. Misschien is hij nu in goede handen, en ik, ik kan niets dan schande over hem brengen, zodat hij zich schamen moet voor zijn eigen moeder. Heel mijn leven sleep ik de wroeging en het berouw voort, ik kan haast niet meer, en dag en nacht ben ik bezig met mijn lieve kleine Karel. O, als ik hem slechts nog maar eenmaal mocht terugzien, al is het in de verte.”

„Dat kan nu allemaal wel”, zei de oude vrouw, „maar zo heb je geen leven, je gaat er aan, en je maakt een ander ook nog van streek.”

Hoofdstuk 10. EIGEN GEKOZEN WEGEN

Wie is die vrouw en hoe is ze toch zo afgedwaald? Esther kwam uit een keurig gezin, maar reeds als kind was ze niet zo makkelijk voor haar ouders. Vader en moeder probeerden haar een zo goed mogelijke opvoeding te geven, maar jammer genoeg, Esther wilde nooit luisteren, neen, ze wist het zelf veel beter. Daarbij waren haar ouders in haar ogen erg ouderwets. Onder veel spanningen groeide ze als meisje op, maar zo zei ze dan, zij zou het leven wel anders bekijken. En of ze haar nu al waarschuwden, het hielp allemaal niets. Ze moest en zou naar de grote stad gaan. Daar waren tenminste nog eens fijne betrekkingen, beter als op dat akelige dorp, waar zij woonden. En ze is gegaan, maar . . . het ging in de stad met haar van kwaad tot erger. Dit tot groot verdriet van haar ouders. Heel enkel kwam ze eens een keertje over, maar dan vielen er zoveel woorden, zodat ze eindelijk zei: „Mij niet meer gezien”. En hoewel nog gewaarschuwd, trouwde ze met iemand met een lichtzinnig karakter, die zich voordeed als een voornaam heer. Al spoedig bleek dat hij Esther bedrogen had, want hij had helemaal geen middelen van bestaan en was bovendien nog te lui om te werken. Daar zat ze nu, naar huis durfde ze het niet te schrijven, want die zouden immers zeggen, dat het haar eigen schuld was en dat ze genoeg gewaarschuwd was. Zo werd het ook onhoudbaar, want ze kon nog een pak slaag toe krijgen, en het einde was dan ook, dat ze van hem wegluchtte. Nu moest ze om in haar onderhoud voor haar zelf en voor haar kind te voorzien, op een fabriek gaan werken. Een oude vrouw had haar uit medelijden in huis genomen. Dat was natuurlijk maar een noodmaatregel, dat kon zo niet blijven. Maar hoe moest dit nu opgelost worden? Dagen had ze er over lopen piekeren en op een morgen verlaat ze de woning van die oude vrouw en neemt haar kind gewikkeld in een doek mee. Drie dagen zwerft zij rond van de ene stad naar de andere, en het weinige geld is weldra uitgegeven. Koud, hongerig en ellendig doolt zij rond, totdat eindelijk de wanhoop haar aangrijpt.

Telkens ontsnapt er de kreet: „Wat moet ik doen, wat moet ik doen?“ Totdat zij op een donkere avond in oktober in het dal loopt te zwerven. En dan op die bewuste avond, gelijk wij reeds weten, legt ze haar kind neer op de dorpel van des Heeren huis. Nooit is ze zonder wroeging. Troosteloos en ellendig moet ze door het leven gaan, een last, bijna niet om te dragen. Het was toch háár eigen kind. Neen, nóbít kan ze haar lieve, kleine Karel vergeten.

Hoofdstuk 11. NA TIEN JAAR

Wij slaan een tiental jaren over en keren weer tot Jozef terug. De tijd heeft hem van knaap tot man gerijpt. Hij is thans zover dat hij met gunstig gevolg zijn laatste examen voor predikant heeft gedaan. Maar nu kwam voor hem de moeilijkheid in welke gemeente hij de herderstaf zou opnemen. Daar kwam nog bij dat het dorp in het dal waar hij was groot gebracht hem ook had beroepen. Dat was ook de wens geweest van de oude leraar, want hij had altijd gehoopt, dat Jozef, nu hij zelf al in de tachtig was, hem eenmaal zou mogen opvolgen. Hij was het nooit vergeten dat de Heere hem daarbij bepaald had, dat Jozef eenmaal op deze kansel het Woord zou uitdragen. Het was geweest met de woorden: „weid Mijne lammeren.” Jozef zelf had het er niet makkelijk mee. Menigmaal dacht hij aan het woord door de Heere Jezus zelf gesproken: „een profeet is niet ongeëerd dan in zijn eigen vaderland.”

En toch, toch moest hij van 's Heeren wege daar naar toe. De Heere kwam hem daarvoor in winnen.

Alles was nu geregeld, de datum van intrede, en ook dat Jozef, en nu voor de tweede maal, zijn intrek zou nemen in de pastorie, maar nu als rechthebbende, want de dominee zou bij hem inwonen. De studeerkamer met de grote boekenschat stond al voor Jozef klaar, beter en makkelijker kon het al niet voor hem.

Het is te begrijpen dat de oude leraar in spanning verkeert, evenals de kerkeraad en de dalbewoners.

Zo kwam de lang verbeide dag. Zie, daar treedt Jozef de pastorie binnen. De grijsaard breidt bevende zijn armen uit, maar de stevige armen van een krachtige jongeman omklemmen hem. Dit moment was net als bij vader Jakob toen hij Jozef mocht ontmoeten, daar lezen we van: „en hij weende lang aan zijnen hals”.

De oude man breidde zegenend de armen over Jozef uit en zeide: „Doch de Heere was met Jozef, en wendde Zijne goedertierenheid tot hem.” Zo is dan de dag aangebroken, dat de Heere zelf Jozef als bij de hand van de drempel van Zijn huis, naar de kansel zou leiden.

Hoofdstuk 12. DE INTREDE

Het is de avond van de intrede. Vanmorgen heeft de oude leraar de nieuwe bevestigd in zijn ambt met deze woorden: „weid Mijne lammeren.” Thans is de gemeente voor de tweede maal verschenen in het bedehuis, en in nog groter getale dan 's morgens.

Daar staat Jozef op de kansel en ziet neer op de grote schare. Vóór hem zit de grijze leraar.

Jozef leest zijn intreetekst uit Psalm 84:11. „Want één dag in uwe voorhoven is beter als duizend elders, ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid.”

Het waren de woorden waarmee de Heere hem tot Zijn dienst geroepen had. Is het een wonder dat zijn gemoed vol is, nu in één ogenblik zijn ganse leven aan hem voorbij gaat. Het was ook zo'n veelbewogen leven geweest, vol met raadselen, waarvan vele nog niet waren opgelost en misschien wel nooit zouden worden opgelost. Hij ziet zichzelf als het ware daar liggen als een hulpbehoevend kindje, daar op die dorpel waar hij tegen aan kijkt. En daar voor hem, die geliefde oude vriend, die hem in alles had gedragen, maar vooral in de gebede. Zijn hart smelt onder dit alles, en hij herdenkt deze feiten dan ook met de gemeente met een bewogen hart en betraande ogen. Hij brengt ook zijn naam in herinnering, de naam van Jozef Dorpelwachter, die hij gedragen heeft van die stonde af aan. Thans echter acht hij die naam een ere naam.

Maar dan midden onder zijn preken is hij even ontsteld, want wat hij nu ziet, ziet geen mens in de kerk. Heel achterin, bij het portaal ziet hij een gedaante die zich tracht te verbergen achter een pilaar. Grote holle ogen kijken hem aan, zo zelfs, dat hij onder het preken zijn blik er niet van af kan houden. Het is wel storend voor hem, maar toch preekt hij door, hij spreekt van 's mensen diepe zondeval, maar ook van de eeuwige liefde Gods, Die Zijn geliefde Zoon in de wereld gezonden heeft, en Die als een arm kindje in Bethlehem' stal werd geboren. „O gemeente”, roept hij uit, wat een ontferming en

genade. Maar dan gebeurt er iets vreemds, iets ergs. Op het ogenblik dat hij deze woorden uitspreekt, klinkt er een doordringende gil door de kerk. Een zware slag wordt gehoord, en de gestalte die Jozef daar achter in de kerk gezien heeft, ligt ter aarde neder gestort.

Nog eenmaal gilt zij: „Ontferming en genade”.

Er ontstaat een grote beweging onder de talrijke schare. Om de rust en stilte enigszins te herstellen geeft de predikant een psalmvers op om te zingen. Inmiddels hebben een paar mannen de vrouw weggedragen, en door de koster voorgedaan brengen zij haar naar de consistoriekamer in de pastorie. Niemand heeft eigenlijk de ware toedracht der zaak begrepen, maar de jonge predikant had het voor zijn ogen zien gebeuren. De meesten echter hadden die vrouw geen eens opgemerkt, daar achter die pilaar.

Het geval had Jozef in zijn eerste dienst zeer aangegrepen. Nu was alles weer zo wonderlijk, zou de Heere iemand in het hart gegrepen hebben? O, wat zou dat groot zijn, het zou toch kunnen!

De dienst is geëindigd. Zo spoedig als hij maar kan, haast hij zich, gevolgd door de kerkeraad, naar de consistorie. Wanneer ze daar binnen treden ligt daar de vrouw op de lange tafel, maar nog steeds bewusteloos. De gewaarschuwde dokter kwam binnen, en na zijn onderzoek trok hij een bedenkelijk gezicht. Totale rust en afwachten. Ik kom morgenochtend terug. U ziet ook wel vrienden dat het een wrak is en ik ben bang dat ze ook niet meer bij kennis zal komen, daarom moet u de familie of nabestaanden waarschuwen.

Dat was vlugger gezegd dan gedaan, want wie was deze vrouw? Ze had totaal niets bij haar waar uit men zou kunnen opmaken wie ze was en waar ze vandaan kwam. Daar kon ze toch ook niet blijven liggen, en daarom zei de oude dominee dat ze haar maar naar zijn kamer moesten brengen. Zijn huishoudster zou wel verder voor haar zorgen.

Dus men kon niemand van de familie waarschuwen, want niemand had die vrouw ooit eerder gezien. Het was en bleef een raadsel.

Jozef zat stilzwijgend bij haar. Hij had haar van verre in de kerk al

gezien. Nu ziet hij haar van dichtbij. Wat een stakkerd, wat een zielig hoopje dacht hij. Want de verwoesting in haar ziel aangericht is duidelijk op haar gelaat te lezen. Menselijk gesproken zou zij het wel niet lang meer maken.

Terwijl Jozef zo stil bij haar zit, slaat zij heel even haar ogen open en zegt op matte toon:

„Ontferming en genade”.

„Ja vrouw, alleen ontferming en genade, voor de grootste der zondaren”, zegt de jonge predikant.

Weer is het een tijd stil, de adem gaat maar langzaam, en Jozef weet niet wat of hij er van maken moet.

Maar hoor, ze fluistert: „Karel, mijn lieveling”.

„Karel?” Hij schudt van neen. „Ik ben Jozef, Jozef Dorpelwachter”, zegt de predikant.

„En . . . wie zijt gij vrouw, wij kennen u niet.”

„Ik . . . ben . . . je . . . moeder. Ontferming en genade”.

En weer was ze bewusteloos.

Jozef kon zich niet meer goed houden. Was dat nu zijn moeder, had hij daar nu heel zijn leven naar uitgezien, en zou hij nu niets meer te weten komen van haar? Zou de sluier niet worden opgelicht, en de zovele raadsels zouden die niet worden opgelost? Naar de zieke te oordelen was daar niet veel hoop op.

Hoofdstuk 13. EINDELIJK

Vier weken zijn voorbij gegaan, al die weken heeft de moeder van Jozef in ijzende koortsen gelegen, niet wetende waar zij was, en niemand kennende.

Jozef zat bijna dag en nacht bij haar sponde. Het was voor hem ook een beproeving, want zou hij dan nooit iets meer te weten komen van zijn moeder?

Gelukkig, na spannende weken mocht zij weer bij kennis komen, zodat zij haar lieve Karel haar hele levensgeschiedenis nog kon vertellen. Zij verhaalde dat zij gevoelde dat haar gezondheid sterk achteruit ging, en haar einde voelde naderen, en dat het verlangen zo sterk werd naar haar kind, dat zij dagen heeft rond gezworven om de plek nog te vinden waar zij haar Karel had achtergelaten. En zonder goed te weten wat zij deed, sloop zij die kerk binnen, juist toen Jozef het wonder Gods met hem in zijn leven aan de gemeente voorstelde.

Toen hadden haar krachten haar begeven.

Dus, onwetend had hij zelf de pijl afgeschoten, die het hart van zijn eigen moeder doorboorde.

Ze heeft het niet lang meer gemaakt, en thans rust zij, evenals de oude leraar, in een graf vlak bij de kerk, de kerk waar de Heere zoveel wonderen had verricht.

Maar het vijfde vers van Psalm 84 kon Jozef nooit vergeten.

O God, die ons ten schilde zijt
en ons voor alle ramp bevrijdt,
aanschouw toch uw gezalfden Koning!
Eén dag is in uw huis mij meer
dan duizend, waar ik U ontbeer.
'k Waar liever in mijn Bondsgods woning
een dorpelwachter, dan gewend
aan d'ijdel vreugd in 's bozen tent.

INHOUD.

1. Wat moet ik doen?	blz. 5
2. In de kerk.	7
3. Met blijdschap ontvangen.	9
4. Zijn naam.	11
5. Waarom heet ik zo?	13
6. De dominee zegt het.	15
7. Bij de dominee in huis.	17
8. In de woelige stad.	18
9. Wie is Esther?	21
10. Eigen gekozen wegen.	22
11. Na tien jaar.	24
12. De intrede.	25
13. Eindelijk	29

